

legem miseram, vulnus, tabem, languorem; subjunxit:
 « Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis
 » hujus? » Et gementi subventum est. Quomodo subven-
 tum est? « Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nos-
 » trum. « Liberabit te a lege mortis hujus, id est, a cor-
 » pore mortis hujus: « Gratia Dei per Jesum Christum
 » Dominum nostrum¹. » Quando corpus habebis, ubi
 nulla concupiscentia remanebit? « Cum mortale hoc in-
 » duerit immortalitatem et corruptibile hoc induerit in-
 » corruptionem, » et dicitur morti: « Ubi est, mors, con-
 » tentio tua? » Et non erit. « Ubi est, mors; aculeus
 » tuus². » Et nusquam erit. Modo quid? Audi: « Igitur
 » ego ipse mente servio Legi Dei, carne autem legi pec-
 » cati³. Mente servio Legi Dei, » non consentiendo:
 » Carne autem legi peccati, » concupiscendo. Et « Mente
 » Legi Dei, et carne legi peccati. » Et hac delector, et ibi
 concupisco; sed non vincor: titillat, insidiatur, pulsat,
 trahere conatur: « Miser ego homo, quis me liberabit
 » de corpore mortis hujus? » Nolo semper vincere: sed
 volo aliquando ad pacem venire. Nunc ergo, fratres, te-
 nete istum modum: mente servite Legi Dei, carne autem
 legi peccati; sed ex necessitate, quia concupiscitis, non
 quia consentitis. Aliquando ista concupiscentia sic insi-
 diatur sanctis, ut faciat dormientibus quod non potest
 vigilantibus. Unde omnes acclamastis, nisi quia omnes
 agnovistis? Pudet hic immorari: sed non pigeat inde
 Deum precari. Conversi ad Dominum, etc.

¹ Rom. vii, 23-25. — ² I Cor. xv, 55. — ³ Rom. vii, 25.

SERMO CLII¹.

De sequentibus verbis Apostoli, Rom. VII et VIII, usque
 ad: *Misit Deus Filium suum in similitudinem car-
 nis peccati, etc.*

I. MEMINISSE debet Charitas Vestra, disputasse² me
 vobis de quæstione difficillima ex apostoli Pauli Epistola,
 ubi dicit: « Non enim quod volo ago; sed quod odi, il-
 » lud facio³. » Qui ergo affuistis, meministis: adestote
 nunc animo, ut astruatis ad id quod audistis. Sequitur
 enim lectio, quæ hodie recitata est, quam quidem lector
 inde cœpit: « Misit Deus Filium suum in similitudinem
 » carnis peccati, et de peccato damnavit peccatum in
 » carne: ut justitia legis impleretur in nobis, qui non se-
 » cundum carnem ambulamus, sed secundum spiritum⁴. »
 Illa vero quæ tunc lecta sunt, nec tractata verba, ista
 sunt quæ sequuntur: « Igitur ego ipse mente servio Legi
 » Dei, carne autem legi peccati⁵. Nulla ergo condemna-
 » tio est his nunc, qui sunt in Christo Jesu. Lex enim
 » spiritus vitæ in Christo Jesu liberavit te a lege peccati
 » et mortis. Quod enim impossibile erat Legis, in quo

¹ Prodit nunc primum ex veteri codice Floriacensi, ante omnes circi-
 ter 800 scripto, in quo proxime subjicitur superiori sermone. Maximam ejus
 partem dederat Beda, sive Florus ad Rom. vii et Galat. iv. Habitum Car-
 thagine credimus, deque hoc ipso Sermone, non autem de 134, ut ante cum
 Lovaniensibus opinabamur, loqui Augustinum postea ad Carthaginenses in
 Sermone 155, cap. 8. *Jam aliquando exposuimus vobis hoc, etc.* — ² In
 superiore Sermone. — ³ Rom. vii, 15. — ⁴ Id. vii, 3, 4. — ⁵ Rom. vii, 25.

» infirmabatur per carnem¹. » Et sequitur quod hodie lectum est : « Deus Filium suum misit in similitudinem carnis peccati. » Difficultas non est in obscuris sensibus, quando adjuvat Spiritus. Adjuvet ergo nos orantibus vobis; quia ipsum desiderium quod vultis intelligere, oratio est ad Deum. Ab ipso ergo oportet ut expectetis auxilium. Nos enim, quomodo rustici in agro, forinsecus operamur. Si autem nullus esset, qui intrinsecus operaretur, nec semen terræ figeretur, nec in agro cacumen exiret, nec roboraretur virga et perveniret ad trabem: nec rami, nec fructus, nec folia nascerentur. Ideo dixit ipse Apostolus, discernens operationem operariorum et Creatoris: « Ego plantavi, Apollo rigavit; sed Deus incrementum dedit. » Et adjunxit: « Neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat; sed qui incrementum dat Deus². » Si Deus intrinsecus incrementum non det, inanis est iste sonus ad aures vestras. Si autem det, valet aliquid quod plantamus et rigamus, et non est inanis labor noster.

II. Jam dixi vobis sic esse accipiendum quod ait Apostolus: « Mente servio Legi Dei, carne autem legi peccati³: » ut carni nihil plus permittatis, nisi desideria, sine quibus non potest esse. Si autem desideriis malis consenseritis, et non contra illa luctati fueritis, victi plangetis: et optandum est ut plangatis, ne et sensum doloris perdatis. Quantum ergo est in votis nostris⁴, in voluntate nostra, in oratione nostra, quando dicimus: « Ne nos inferas in tentationem, sed libera nos a malo⁵; » hoc utique cupimus, ut nec ipsa mala desideria existant de carne nostra. Sed quandiu hic vivimus, efficere non valemus. Propter hoc ait: « Perficere autem bonum non invenio. » Facere quid invenio? Non consentire malo desiderio.

¹ Rom. viii, 1-3. — ² 1 Cor. iii, 6, 7. — ³ Rom. vii, 25. — ⁴ Florus ad Rom. vii. — ⁵ Matth. vi, 13.

« Perficere non invenio¹: » non habere malum desiderium. Restat ergo in hac pugna, ut mente non consentiente malis concupiscentiis, servias Legi Dei; carne autem concupiscente, sed te non consentiente, servias legi peccati. Agit caro desideria sua; age et tu tua. Non opprimuntur, non extinguuntur a te desideria ejus; non extinguat tua; ut in certamine labores, non victus traharis.

III. Sequitur ergo et dicit Apostolus: « Nulla ergo » condemnatio est nunc his, qui sunt in Christo Jesu². » Etsi habent desideria carnis, quibus non consentiunt; etsi lex in membris eorum repugnat legi mentis eorum, et captivare vult mentem: tamen quia per gratiam baptismatis et lavacri regenerationis solutus est et ipse reatus, cum quo eras natus, et quidquid antea consensisti malæ concupiscentiæ, sive quolibet flagitio, sive quolibet facinore, sive qualibet mala cogitatione, sive qualibet mala locutione, omnia deleta sunt in illo fonte, quo servus intrasti, unde liber existi: quia ergo hæc ita sunt: « Nulla » nunc condemnatio est his, qui sunt in Christo Jesu³. » Nulla est nunc, antea fuit. Ex uno omnes in condemnationem. Hoc malum fecerat generatio, sed hoc bonum fecit regeneratio. « Lex enim Spiritus vitæ in Christo Jesu » liberavit te a legi peccati et mortis⁴. » Inest in membris, sed reum te non facit. Liberatus es ab illa; liber pugna; sed vide ne vincaris, et iterum fias servus. Laboras pugnando, sed lætaberis triumphando.

IV. Dixi autem vobis, et maxime meminisse debetis, ne forte propter istam pugnam, sine qua homo esse non potest, etiam qui juste vivit; imo ille in ea est, qui juste vivit; nam nec pugnat, sed trahitur, qui juste non vivit: ergo ne putetis propter hoc quasi duas ex diversis principis esse naturas, sicut insaniunt Manichæi, quod quasi

¹ Rom. vii, 18. — ² Id. viii, 1. — ³ Id. v, 16. — ⁴ Id. viii, 2.

non sit caro ex Deo. Falsum est, utrumque ex Deo est. Sed natura humana istam¹ in semetipsa meruit ex peccato. Ergo languor est: sanatur, et non est. Discordia modo quæ est in spiritu et carne, pro concordia laborat; spiritus ideo laborat; ut caro cum illo concordet. Quemadmodum si in una domo litem inter se habeant vir et uxor; ad hoc debet laborare vir, ut domet uxorem. Domata uxor subjugetur viro: subjugata uxore viro, fiat pax in domo.

V. Cum autem dixisset: « Lex spiritus vitæ: In Christo » Jesu liberabit te a lege peccati et mortis: » proposuit nobis intelligendas ipsas leges. Intuemini eas, et discernite: satis vobis necessaria est ista discretio. « Lex, inquit, spiritus vitæ, » ecce una lex: « Liberavit te a lege peccati » et mortis, » Ecce altera lex. Et sequitur: « Quod enim » impossibile erat legis, in quo infirmabatur per carnem², » ecce tertia lex. Aut forte ista est ex duabus? Inquiramus, et Domino adjuvante videamus. De lege illa bona quid dixit? « Lex spiritus vitæ liberavit te a lege peccati et mortis. » Istam non dixit invalidam fuisse ad efficiendum: « Liberavit, inquit, te lex spiritus vitæ a lege peccati et » mortis. » Lex illa bona liberavit te ab ista lege mala. Lex enim mala quæ est? « Video aliam legem in membris meis » repugnantem legi mentis meæ, et captivantem me in » lege peccati, quæ est in membris meis. » Quare et ipsa lex dicta est? Recte omnino. Admodum enim legitime factum est, ut homo qui noluit obedire Domino suo, non ei serviret caro ipsius. Supra te Dominus tuus, infra te caro tua. Servi meliori, ut serviat tibi inferior. Contempsisti superiorem, torqueris ab inferiore. Ista est ergo lex peccati, ipsa est et mortis. Per peccatum enim mors. « Qua die manducaveritis, morte moriemini³. » Ista ergo

¹ Forte litem. — ² Rom. VIII, 3. — ³ Gen. II, 17. — . . . . .

lex peccati trahit spiritum, et subjugare contendit. « Sed » condelector Legi Dei secundum interiorem hominem⁴. » Ac per hoc fit illa pugna, et in ipso certamine dicitur: « Mente servio Legi Dei, carne autem legi peccati². Lex » spiritus vitæ liberavit te a lege peccati et mortis³. » Lex enim ipsa spiritus vitæ quomodo te liberavit? Primo omnium indulgentiam peccatorum dedit. Ipsa est enim lex, de qua in Psalmo dicitur Deo: « Et de lege tua miserere » mei⁴. » Lex misericordiæ, lex fidei, non factorum. Quæ est ergo lex factorum? Jam audistis legem fidei bonam: « Lex spiritus vitæ liberavit te a lege peccati et mortis. » Quod enim impossibile erat legis, in quo infirmabatur » per carnem⁵. » Hæc ergo lex tertio loco quæ nominata est, nescio quid quasi non implet: lex autem illa spiritus vitæ implevit; quia te de lege peccati et mortis liberavit. Lex itaque ista, quæ loco tertio nominata est, ipsa Lex quæ data est populo per Moysen in monte Sina, ipsa dicitur lex factorum. Ipsa minari novit, non subvenire; jubere novit, non juvare. Ipsa est quæ dixit: « Non concupisces. » Unde dicit Apostolus: « Concupiscentiam » nesciebam, nisi Lex diceret: Non concupisces. » Et quid mihi profuit, quia Lex dixit: « Non concupisces? » Occasione accepta peccatum per mandatum fefellit me, » et per illud occidit⁶. » Prohibitum sum concupiscere, nec implevi jussa, sed victus sum. Ante legem fui peccator: accepta lege factus sum prævaricator. « Peccatum » enim occasione accepta per mandatum fefellit me, et » per illud occidit. »

VI. Itaque, inquit, lex quidem sancta. » Bona est ergo et ista lex: (quia et ipsam reprehendunt Manichæi, quomodo carnem.) De illa dicit Apostolus: « Itaque lex

¹ Rom. VII, 22. — ² Ibid. 25. — ³ Id. VIII, 2. — ⁴ Psal. CXVIII, 29. —

⁵ Rom. VIII, 3. — ⁶ Id. VII, 7 et 11.

» quidem sancta, et mandatum sanctum, et justum, et
 » bonum. Quod ergo bonum est, mihi factum est mors?
 » Absit. Sed peccatum ut appareat peccatum, per bonum
 » mihi operatum est mortem¹. » Apostoli verba sunt; vi-
 » dete et attendite. « Itaque lex quidem sancta. » Quid
 » tam sanctum, quam « Non concupisces? » Non esset mala
 » legis prævaricatio, nisi ipsa esset bona. Si enim non esset
 » bona, non esset malum prævaricari rem malam. Quia
 » vero malum est eam prævaricari, ergo bona est. Quid
 » tam bonum, quam « Non concupisces? Lex ergo sancta,
 » et mandatum sanctum, et justum, et bonum. » Quomodo
 » sariat? quomodo inculcat? Quasi contra calumniatores
 » clamat. Quid dicis, Manichæe? Lex quæ data est per Moy-
 » sen mala est? Mala est, dicunt. O portenta, o frontem!
 » Tu dixisti semel: Mala: audi Apostolum dicentem: « Lex
 » quidem sancta, et mandatum sanctum, et justum, et
 » bonum. » Taces aliquando? « Quod ergo bonum est,
 » inquit, mihi factum est mors? Absit. Sed peccatum ut
 » appareat peccatum, per bonum mihi operatum est mor-
 » tem. » Et hic « Per bonum: » sic reum accusat, ut a
 » laude Legis non recedat. « Per bonum mihi, inquit, ope-
 » ratum est mortem. » Per quod bonum? Mandatum. Per
 » quod bonum? Legem. Quomodo operatum est mortem?
 » « Ut appareat peccatum; ut fiat supra modum pecca-
 » tum, delinquens per mandatum. » Ideo « Supra mo-
 » dum. » Quando delinquebat sine mandato, minus erat:
 » quando delinquit per mandatum, excedit modum. Quando
 » enim non prohibetur aliquis putat quia bene facit. Prohi-
 » bitus, incipit nolle facere; vincitur, trahitur, subjuga-
 » tur: jam restat illi gratiam invocare; quia non potuit
 » legem servare.

VII. Ac per hoc Lex illa, de qua dictum est; « Lex

¹ Rom. vii, 12, 13,

» enim spiritus vitæ liberavit te a lege peccati et mortis¹. »
 » Lex est fidei, lex est Spiritus, lex est gratiæ, lex est mi-
 » sericordiæ. Illa vero lex peccati et mortis, non est lex
 » Dei, sed peccati et mortis. Illa vero altera, de qua dicit
 » Apostolus, « Lex sancta, et mandatum sanctum, et jus-
 » tum, et bonum, » Lex est Dei, sed factorum, lex ope-
 » rum: operum lex, quæ jubet non juvat: lex quæ tibi
 » ostendit, non tollit peccatum. Ab alia tibi lege ostendi-
 » tur peccatum, ab alia tollitur. Duo sunt Testamenta,
 » Vetus et Novum. Audi Apostolum dicentem: « Dicite mihi
 » sub Lege volentes esse, Legem non legis? Scriptum
 » est enim quod Abraham duos filios habuit, unum de
 » ancilla, et unum de libera. Sed is quidem qui de an-
 » cilla, secundum carnem natus est; qui autem de libera,
 » per promissionem: quæ sunt in allegoria. Hæc enim
 » sunt duo Testamenta, unum quidem in monte Sina in
 » servitute generans, quæ est Agar ancilla Sarræ², »
 » quæ data est Abraham, et peperit Ismaëlem servum³. Est
 » ergo Testamentum Vetus pertinens ad Agar, in servitute
 » generans. « Quæ autem sursum est Jerusalem, libera est,
 » quæ est mater nostra⁴. » Ergo filii gratiæ, filii sunt li-
 » beræ: filii litteræ, filii sunt ancillæ. Quære filios an-
 » cillæ: « Littera occidit. » Quære filios liberæ: « Spiritus
 » autem vivificat⁵. Lex Spiritus vitæ in Christo Jesu li-
 » beravit te a lege peccati et mortis, » unde te non potuit
 » liberare lex litteræ. « Quod enim impossibile erat legis,
 » in quo infirmabatur per carnem⁶. » Rebellabat enim
 » caro tua, subjugabat te caro tua; audiebat Legem, et
 » plus incitabat concupiscentiam tuam. Infirmabatur ergo
 » Lex litteræ per carnem: ac per hoc impossibile erat legis
 » litteræ liberare a lege peccati et mortis.

¹ Rom. viii, 2. — ² Galat. iv, 21-24. — ³ Florus ad Galat. iv. — ⁴ Galat. iv, 26. — ⁵ 2 Cor. iii, 6. — ⁶ Rom. viii, 2, 3.

VIII. « Misit Deus Filium suum in similitudinem carnis peccati : » non in carne peccati. In carne quidem, sed non in carne peccati. Cætera ergo omnium hominum caro, caro peccati: sola illius, non caro peccati; quia non eum mater concupiscentia, sed gratia concepit: tamen habens similitudinem carnis peccati; unde et nutrir, et esurire, et sitire, et dormire, et fatigari, et mori potuit. « In similitudine carnis peccati misit Deus Filium suum. »

IX. « Et de peccato damnavit peccatum in carne. » De quo peccato? Quod peccatum? « De peccato damnavit peccatum in carne, ut justitia legis impleatur in nobis¹. » Jam illa justitia legis impleatur in nobis; jam illa justitia quæ jubetur, impleatur in nobis per Spiritum qui adjuvat: id est; Lex litteræ impleatur in nobis per Spiritum vitæ: « Qui non secundum carnem ambulamus, sed secundum spiritum². » De quo ergo peccato Dominus, quod peccatum damnavit? Video, video quidem quod peccatum damnavit, video prorsus: « Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi³. » Quod peccatum? Omne peccatum, omne nostrum peccatum damnavit. Sed de quo peccato? Ipse non habebat peccatum: de illo dictum est: « Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus⁴. » Nullum prorsus, nec trahendo, nec addendo: nullum peccatum habuit, nec originis, nec propriæ iniquitatis. Originem virgo demonstrat; conversatio vero ejus sancta satis ostendit nihil eum fecisse unde dignus esset morte. Ideo ait: « Ecce venit princeps hujus mundi, (diabolum significans,) » et in me nihil inveniet⁴. » Non inveniet quare me occidat princeps mortis. Et quare ergo moreris? « Sed ut sciant

¹ Rom. viii, 4. — ² Joan. i, 29. — ³ 1 Petr. ii, 22. — ⁴ Joan. xiv, 30 et 31.

» omnes, quia voluntatem Patris mei facio, eamus hinc. » Et perrexit ad passionem mortis, mortem voluntariam, non necessitatis, sed arbitrii. « Potestatem habeo ponendi » animam meam, et potestatem habeo iterum sumendi » eam. Nemo tollit eam a me, sed ego pono eam, et iterum sumo eam⁴. » Si miraris potestatem, intellige majestatem. Ut Deus loquitur, Christus loquitur.

X. De quo ergo peccato damnavit peccatum? Intellexerunt quidam, et pervenerunt ad sensum non improbum. Sed tamen quid dixerit Apostolus, quantum mihi videtur, indagare minime potuerunt. Rem tamen non malam dixerunt: hanc vobis prius dico, et deinde quid mihi videatur, et quod ipsa Scriptura divina ostendat esse verissimum. Cum turbarentur²: De quo peccato damnavit peccatum? Habebat peccatum? hoc dixerunt: De peccato damnavit peccatum, de peccato non suo; tamen de peccato damnavit peccatum. Si ergo non de suo, de cujus? De peccato Judæ, de peccato Judæorum. Unde enim fudit sanguinem in remissionem peccatorum? Quia crucifixus est a Judæis. Quo tradente? Juda. Judæi quando illum occiderunt, Judas illum tradidit. Bene fecerunt, an peccaverunt? Bene dictum est, et vere dictum est, quia et de peccato Judæorum Christus damnavit omne peccatum, quia illis persequentibus fudit sanguinem, quo delevit omne peccatum. Verumtamen alio loco vide quid dicat Apostolus: « Pro Christo, inquit, legatione fungimur, tanquam Deo hortante per nos obsecramus pro Christo, id est, tanquam Christus vos obsecraret, pro illo vos obsecramus, reconciliari Deo³. » Et sequitur: « Eum qui non noverat peccatum. » Deus cui vos obsecramus reconciliari, « Eum qui non noverat peccatum, id est, Christum Deum, eum Christum qui non

¹ Joan. x, 17 et 18. — ² Forte interrogarentur. — ³ 2 Cor. v, 20.

» noverat [peccatum, peccatum pro nobis fecit, ut nos
 » simus justitia Dei in ipso¹. » Numquid hic potest intel-
 ligi peccatum Judæ, peccatum Judæorum, peccatum
 cujusque alterius hominis? Cum audias, « Eum qui non
 » noverat peccatum, peccatum pro nobis fecit. » Quis?
 quem? Deus Christum. Deus Christum fecit pro nobis
 peccatum. Non dixit: Fecit pro nobis peccantem: sed,
 « Fecit eum peccatum. » Si nefas est dicere peccasse
 Christum, quis ferat peccatum esse Christum? Et tamen
 non possumus Apostolo contradicere. Non ei possumus
 dicere: Quid est quod loqueris? Si enim hoc Apostolo
 dixerimus, ipsi Christo dicimus. Ait enim alio loco: « An
 » vultis experimentum ejus accipere, qui in me loquitur
 » Christus?² »

XI. Quid igitur est? Intendat Charitas Vestra mag-
 num altumque mysterium. Felices eritis, si intellectum
 dilexeritis, et ad dilectum perveneritis. Prorsus, prorsus
 Christus Dominus noster, Jesus Salvator noster, Redemp-
 tor noster peccatum factus est, ut nos essemus justitia
 Dei in ipso. Quomodo? Audite Legem: Qui noverunt,
 sciunt quod dico: et qui non noverunt, legant, vel au-
 diant. In Lege peccata vocabantur etiam sacrificia, quæ
 pro peccatis offerebantur. Habes, cum victima pro pec-
 cato adduceretur, dicit Lex: Ponant manus suas sacer-
 dotes super peccatum³, id est, super victimam pro pec-
 cato. Et quod est aliud quam Christus sacrificium pro
 peccato? « Sicut et Christus, inquit, dilexit vos, et tra-
 » didit semetipsum pro vobis oblationem et hostiam Deo
 » in odorem suavitatis⁴. » Ecce de quo peccato damnavit
 peccatum: de sacrificio quod factus est pro peccatis,
 inde damnavit peccatum. Ipsa est « Lex Spiritus vitæ,
 quæ liberavit te a lege peccati et mortis. » Quia Lex

¹ 2 Cor. v, 21. — ² 2 Cor. xiii, 3. — ³ Levit. iv. — ⁴ Ephes. v, 2.

illa altera, Lex litteræ, Lex jubens, bona est quidem;
 « Mandatum, sanctum, et justum, et bonum: » sed « In-
 » firmabatur per carnem, » et quod jubebat in nobis im-
 pleri non poterat. Alia ergo Lex, ut dicere cœperam,
 tibi ostendat peccatum, alia tollat: ostendat peccatum
 Lex litteræ, tollat peccatum Lex gratiæ.

SERMO CLIII¹.

De verbis Apostoli, Rom. vii. *Cum essemus in carne, passiones peccatorum quæ per Legem sunt, operabantur in membris nostris, ut fructum ferrent morti, etc.* Contra Manichæos aperte, et tacite contra Pelagianos:

I. AUDIVIMUS, concorditerque respondimus, et Deo nostro consona voce cantavimus: « Beatus vir quem tu
 » erudieris, Domine, et ex lege tua docueris eum²! » Si-
 lentium si præbeatis, audietis. Non invenit locum sapien-
 tia, ubi non est patientia. Nos loquimur, sed erudit
 Deus: nos loquimur, sed Deus docet. Non enim beatus
 dictus est quem docet homo, se quem tu erudieris, Do-
 mine. Nos plantare possumus et rigare: sed Dei est in-
 crementum dare. Qui plantat et qui rigat, forinsecus
 operatur³: qui dat incrementum, intrinsecus opitulatur.
 Quæ nobis lectio de sancti Apostoli Epistola proposita sit
 ad loquendum, quam difficilis, quam latebrosa, quam
 (si non intelligatur aut male intelligatur) periculosa;
 puto, fratres, imo scio, quia nobis cum recitaretur,

¹ Alias iv de verbis Apostoli. — ² Psal. xciii, 12. — ³ 1 Cor. iii, 7.